

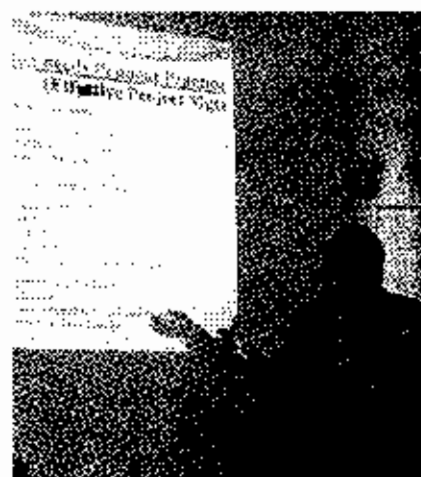

เขื่อนน้ำงึม 2

แปดเตอรืแห่งเอเชีย

ป้ายเขื่อนน้ำงึม 2 (ภาษาลาว)

ชมศวรอธิบายเรื่องการจัดการน้ำ

น้ำตามใจที่สามจะเป็นเพียงประเทศเล็ก ๆ แต่กลับสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ได้อย่างดี ใครได้ไปเห็นต่างก็อดจะชื่นชมในอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของลาวกันถ้วนหน้า

จึงไม่แปลกใจเมื่อประเทศบ้านที่เมืองน้อยของไทยจะประกาศว่าอีก 10 ปีข้างหน้าเขาจะเป็น "แกนคอรี ออฟ เอเชีย" ด้วยการผลิตไฟฟ้ารวมแล้ว 30,000 เมกะวัตต์ต่อไป

ปัจจุบันลาวมีเขื่อนขนาดใหญ่ที่ผลิตกระแสไฟฟ้าได้มากกว่า 100 เมกะวัตต์ ได้แก่ เขื่อนหินหินปูน (210 เมกะวัตต์) เขื่อนน้ำจิม 1 (155 เมกะวัตต์) และ เขื่อนห้วยตาด (150 เมกะวัตต์) และกำลังก่อสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าอีก 5-8 โครงการ อาทิ น้ำเท็ง 1 น้ำเจียบไซบรี น้ำจิม 2 และ 3 ซึ่งมีกำลังการผลิตประมาณ 2,200 เมกะวัตต์โดยมีลูกค้าคนสำคัญคือประเทศไทย

ล่าสุด เมกะโปรเจกต์ "เขื่อนน้ำจิม 2" ที่สถาปนาให้สัมปทานแก่ บริษัท เขาร์ฮีส์ เอเซีย เอ็นเนอร์จี จำกัด บริษัทลูกของบริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน) เข้ามารื้อสร้างในเวลานี้เสร็จสมบูรณ์แล้วก่อนสัญญาถึง 3 เดือน พร้อมทั้งจะเดินหน้าผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ (Hydroelectric Power) ให้กับภาคไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ที่ได้เซ็นสัญญารับซื้อไฟฟ้าตลอดระยะเวลาสัมปทาน 27 ปีแล้ว

เป็นการร่วมมือระหว่างสองประเทศ และได้ผลประโยชน์ทุกส่วน กล่าวคือ รัฐบาลลาวได้รับค่าสัมปทานทั้งสิ้น 30,000 ล้านบาท ตลอดอายุสัมปทาน เฉลี่ยตกปีละ 1,000 ล้านบาท ส่วนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้รับไฟฟ้าที่มีความมั่นคงราคาถูก บอกราคาชัดเจนตั้งแต่ปี 1-27 ในราคาชนิดละ 2 บาท ไม่เหมือนโรงงานไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหิน หรือก๊าซ เป็นเชื้อเพลิงที่ราคาขึ้นลงตามตลาดโลก ส่วนผู้ลงทุนก็ได้รับค่าตอบแทนพอสมควร แต่ต้องแบกความเสี่ยงต่างๆ เช่น สภาพทางธรณีวิทยา ด้านธนาคารที่ปล่อยเงินกู้ ก็ได้รับดอกเบี้ยที่ต่ำ ที่สำคัญ เราได้ใช้พลังงานสะอาดที่ทั่วโลกยอมรับ

ด้าน สมควร วัดสีทูล กรรมการบริษัท ไฟฟ้า น้ำจิม 2 จำกัด เล่าว่า การเข้าไปทำโครงการเขื่อนน้ำจิม 2 แม้จะไม่มีปัญหาอะไร ก็ไม่ช้าจะค่อยๆ เข้าไปทำได้เลย แต่ต้องทำความเข้าใจคนลาวให้ดีก่อน เพราะต้องมีการอธิบายให้เข้าใจถึงการย้ายออกจากพื้นที่

สำหรับคนลาวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ชาวสูง ชาวตึง และ ชาวหุ่ม โดยลาวสูงจะอาศัยอยู่บนเขาสูงประมาณ 1,600 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ชาวตึงอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง 700 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล และชาวหุ่มจะอยู่บริเวณพื้นที่ราบ

สมควรบอกว่า ลาวสูงที่เรารู้จักคือ มัง แล้วเขาจะห่านไม้ไฟเรียกมัง แต่ให้เรียกว่าลาวสูงลาวเทิง คือ ชาวทอง เป็น ขมุ ส่วนลาวหุ่ม คือ ลาวท้าว ไป นับถือศาสนาพุทธประมาณ 75% ส่วนชาวเขาจะไม่นับถือศาสนาพุทธ แต่จะนับถือผี นับถือบรรพบุรุษ อย่างเรื่องป่าเขาจะถือเป็นเรื่องสำคัญมาก ดังนั้น เวลาเข้าไปทำงานจะต้องรู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีของเขา อย่าง ชาวมัง ชาวขมุ จะมีขนบธรรมเนียมคือ ผู้หญิงจะเป็นคนทำงาน และเลี้ยงลูก ผู้ชายจะสบายหน่อยทำงานอย่างเดียว ครอบครัวหนึ่งจะมีลูก 5-10 คน อาศัยอยู่บนภูเขา การคมนาคมจึงลำบาก ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีถนน โรงเรียนก็ไม่ค่อยมี สถานพยาบาลก็ไม่มี เขาก็อยู่แบบชาวเขา แต่รัฐบาลก็พยายามจะให้ชาวเขามาเป็นชาวเมือง ดังนั้น เมื่อเราเข้าไปพัฒนาเขาก็ไปชี้แนะความเป็นอยู่ด้วย เมื่อเราจัดที่อยู่ให้ใหม่ ปรากฏว่า มีถนน มีไฟฟ้า มีน้ำ มีโรงเรียน มีสถานอนามัย มีตลาด มีทุกอย่างให้ วิธีชีวิตเขาเลยเปลี่ยนไปจากเดิมคือดีขึ้น

"ที่เราจัดให้เขาไม่ได้จัดเพื่อตัวเราเองเราต้องให้รัฐบาลเอา เงินเมืองเจ้าแขวง ตามเข่าว่ามีนโยบายอย่างไร เราก็จะจัดตามนโยบายทุกอย่าง ฉะนั้นเราจะจัดที่อพยพตามนโยบายของรัฐบาล และรัฐบาลเจ้าเมือง เจ้าแขวง ก็จะมีกฎมารวมและมาดูแลความเข้าใจกับประชาชน แล้วก็จัดสรรที่ให้ จัดเจ้าหน้าที่ให้ ฉะนั้นเขาก็จะสะดวกสบายขึ้นเยอะ แต่ที่สำคัญคือ เราสร้างความเจริญให้เขาอย่างเดียวไม่พอ เพราะว่าเขาคงมีค่าใช้จ่าย เราก็ต้องสอนให้มีความรู้ให้เขาต้องมีทักษะก็ต้องหารายได้มาจ่ายค่าไฟฟ้า ค่าค่าสุขภาพ วันแรกที่เราย้ายราษฎรไปอยู่ที่ใหม่ ก็มีบ้านอยู่ให้เรียบร้อย มีคอมมิวนิตีใหม่ และมีจ่ายค่าสุขภาพ บำรุง วันแรกเขาซื้อตู้เย็น ซื้อทีวีก่อนเลย" สมควรเล่าพร้อมรอยยิ้ม

สมควรบอกว่า การสร้างเขื่อนนี้มีความสนุกและความภาคภูมิใจมาก เพราะมีความเชื่อว่าสามารถช่วยบรรเทาภัยธรรมชาติให้มีความอยู่ดี

กินดีมากขึ้น และความจริงแล้วการผลิตไฟฟ้าไปได้เป็นผลประโยชน์หลัก เพราะผลประโยชน์หลักจากเขื่อนคือการเกษตร การชลประทาน การอุปโภคบริโภค การประมง รวมทั้งการเดินทางเรือ ส่วนไฟฟ้าพลังน้ำเป็นเพียงผลประโยชน์รอง แต่เป็นผลประโยชน์รองที่มีความสำคัญ

ประโยชน์มหาศาลอย่างไร??

สมควรอธิบายว่า ปัจจุบันนี้เรื่องโลกร้อนเป็นปัญหาใหญ่ของโลก ประเทศต่างๆ ในยุโรป ต่างหันมาสนับสนุนเรื่องพลังงานทดแทน อาทิ พลังงานลม พลังงานน้ำ พลังงานแสงแดด เป็นต้น

"ในประเทศไทยตอนนี้ การซื้อขายไฟ จะมีบริษัทที่ขายไฟกันหลายบริษัท ใครผลิตออกมาก็ขาย แต่ละบริษัทจะขายในราคาที่ไม่เท่ากัน ส่วนบริษัทที่โฆษณาว่าของเขาคือ กรีน เอ็นเนอร์จี จะขายราคาแพง โดยท่านสามารถเลือกรับซื้อราคาแพงหรือราคาถูกก็ได้ และเมื่อไทยครบถ้วนมีคนจำนวนมากยอมซื้อไฟฟ้าราคาแพง เพราะว่าเขาเชื่อว่าไฟฟ้าที่สะอาด ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ทำให้บริษัทบางแห่งกล้าลงทุนผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ใช้

การป้อนน้ำซึ่งเป็นลักษณะเป็นจากจากระดับล่างขึ้นระดับบน โดยเขาจะซื้อไฟมาป้อนน้ำในเวลากลางคืนเพราะเวลากลางคืนไฟในยุโรปจะถูกกว่าราคา 1 ใน 3 โดยป้อนน้ำขึ้นมาในเวลากลางคืนเพื่อผลิตไฟฟ้าในตอนกลางวันซึ่งสามารถขายไฟได้ในราคา 3 เท่า ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพราะเวลานี้ยุโรปยอมรับในเรื่องของไฟฟ้าสะอาด และยอมรับในราคาที่มีแพงกว่า" สมควรอธิบาย

แม้กระทั่งเจ้าแห่งเทคโนโลยีอย่างประเทศญี่ปุ่นบริษัทโตเกียวก็ได้ยอมรับว่าอีกไม่นานรถยนต์จะเป็นรถไฟฟ้า ใช้งานด้วยการชาร์จแบตเตอรี่ แทนน้ำมัน และที่สำคัญเขาต้องการไฟฟ้าที่จะมาชาร์จแบตเตอรี่ต้องเป็นไฟฟ้าสะอาด นั่นคือไฟฟ้าจากเขื่อน ไม่ใช่ไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าถ่านหินซึ่งไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอีกต่อไป

"เรื่องราวทั้งหมดเพื่อแสดงให้เห็นว่าทั้งโลกกำลังจะมุ่งไปทางไฟฟ้าสะอาด แล้วไฮโดรพาวเวอร์ หรือไฟฟ้าพลังน้ำ ก็เป็นไฟฟ้าสะอาดที่ต่างประเทศยอมรับ แล้วไฮโดรพาวเวอร์มีประโยชน์อย่างยิ่ง เมื่อเทียบกับไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิง เพราะว่าไฟฟ้าพลังน้ำเปิดเปิดง่าย ปิดน้ำเครื่องก็ดับเปิดน้ำเครื่องก็ทำไฟฟ้าได้ มันเหมาะสำหรับการที่จะปิดๆ เปิดๆ ขณะที่เขื่อนโรงไฟฟ้าที่เอาเชื้อเพลิงมาเผาถ่านหินเข้าไปเสียเวลากว่าที่จะผลิตขึ้นมาใช้เวลานาน" สมควรกล่าว

แม้กระนั้นโลกจะมุ่งไฟฟ้าสะอาด แต่ปัญหาก็คือ ไม่ใช่ทุกประเทศจะสามารถจะผลิตไฟฟ้าพลังน้ำได้

สมควรกล่าวว่า การจะผลิตไฟฟ้าพลังน้ำนั้น มีข้อจำกัด ไม่ใช่อยากจะทำเขื่อนแล้วสร้างได้ เพราะว่าถ้าไม่มีภูมิประเทศที่มีน้ำเยอะ ไม่มีช่องเขาหินไม่ตี ก็สร้างเขื่อนไม่ได้ แม้แต่ประเทศไทยก็ไม่มีแหล่งที่จะสร้างแล้วแต่ถ้ามีศักยภาพเหล่านี้เราจึงจำเป็นต้องลงทุนในลาว

"สำหรับประเทศไทย แหล่งดีๆ ไม่ค่อยมีแล้วอีกอย่างภูเขาเราก็มีน้อย และเป็นแม่น้ำเล็กแม่น้ำสายใหญ่เราไม่ค่อยมี แล้วปริมาณน้ำฝนประเทศไทยก็มีน้อยที่สุด เพราะฝนจะไล่มาทางตะวันออก เวียดนามจะได้อากาศที่สุด ต่อมาก็คือลาวและไทยได้น้อยที่สุด ดังนั้นโดยธรรมชาติแล้วลาวจึงเหมาะสมที่มีปริมาณน้ำฝนที่มากกว่า ภูมิ

สมควร วัดสีทูล (ซ้าย) กับ สมควร วิหาระจันท์ (ขวา)

สำหรับแม่น้ำจิมนั้นเป็นแม่น้ำสาขาของแม่น้ำโขง โดยเขื่อนน้ำจิม 2 อยู่ห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์เป็นระยะทาง 90 กิโลเมตร ห่างจากเขื่อนน้ำจิม 1 ประมาณ 35 กิโลเมตร เริ่มดำเนินการสร้างเมื่อปี พ.ศ.2549 ระหว่างการสร้างเขื่อนได้อพยพราษฎรในพื้นที่รวมทั้งหมด 18 หมู่บ้าน 1,052 ครอบครัว เข้าไปอาศัยอยู่ที่บ้านจัดสรรที่เมืองเฟื่องด้วยความเรียบร้อย โดยได้มีการนำสาธารณสุขไปภาคเข้าไปถึงไว้้อย่างครบครัน ไม่ว่าจะเป็นถนน ไฟฟ้า ประปา โรงเรียน ตลาด และสถานีอนามัย

สมควร วิหาระจันท์ กรรมการผู้จัดการบริษัท เขาร์ฮีส์ เอเซีย เอ็นเนอร์จี จำกัด กล่าวว่าการสร้างเขื่อนในครั้งนี้แทบจะไม่มีปัญหาอะไรเลย แม้กระทั่งกรมการธิการคลังของลาวได้นำลากลุ่มคนราษฎร 80 คน บางคนเป็นเจ้าของบ้าน เข้าเมือง เข้ามารับฟัง ทั้งหมดก็ประทับใจว่าราษฎรเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น จากที่เคยอยู่ห่างไกลน้ำท่าไม่มี ปัจจุบันสามารถเปิดกิจการร้านค้าได้ คุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น เป็นไปตามความต้องการของเจ้าเมืองเจ้าแขวง

"อีกอย่างฉายาแบตเตอรี่ ออฟ เอเชีย เป็นฉายาที่คนลาวภูมิใจมาก" คำพูดกล่าว

คำพูดบอกว่า การสร้างเขื่อนในครั้งนี้ถือ

ประเทศที่เหมาะสมกว่า แล้วลาวเขาไม่มีความต้องการใช้ไฟมากเท่าเรา ขณะที่เราต้องการมาก แต่ไม่มีแหล่งผลิต นี่จึงเป็นการสานประโยชน์กันที่ดีมากๆ" สมควรว่า

สมควรกล่าวว่า การทำโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในอดีตนั้นเป็นการทำงานโดยภาครัฐ คือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สิ่งที่เราทำมานี้อาจให้เป็นตัวอย่างการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ขณะที่เราเป็นภาคเอกชน เขาประสิทธิภาพของเอกชนเข้ามาทำ แต่ขอความสนับสนุนจากภาครัฐ นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของการทำโครงการน้ำจิม 2 และเป็นตัวอย่างโครงการอื่นในอนาคต

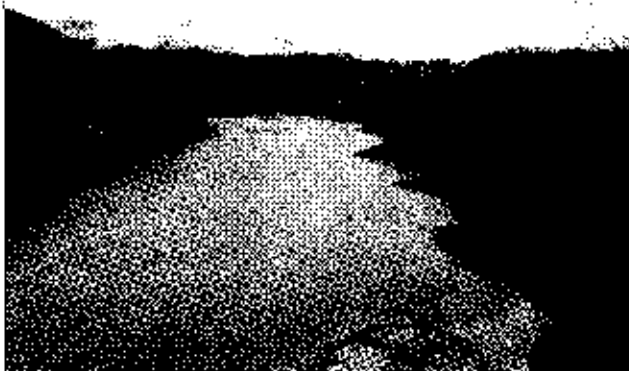
"ผมเชื่อว่า น้ำเป็นชีวิตของทุกชีวิต การพัฒนาสูบน้ำจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าการสูบน้ำทุกแห่งในโลก มีปัญหาคือหน้าฝนโอกาสน้ำท่วมเยอะ หน้าแล้งโอกาสน้ำแห้งมีก็เยอะ นี่เป็นปัญหาธรรมชาติ ซึ่งมันก็จะกระทบต่อน้ำที่จะมาใช้กับครัวเรือนว่าไม่เพียงพอ การเกษตรอุตสาหกรรมก็ไม่เพียงพอ การขนส่งไม่เหมาะสม การประมงก็ไม่ดี ฉะนั้น เรื่องน้ำมีผลประโยชน์มากมายมหาศาล มันจะเป็นเรื่องที่ยั่งยืนสำหรับชีวิตทุกชีวิต ไม่ใช่มีมนุษย์อย่างเดียวรวมถึงพืชและสัตว์ ผมก็ตั้งคำถามง่าย ๆ ว่าถ้าเราสามารถที่จะบริหารจัดการน้ำได้ ถ้าไม่เราไม่บริหารจัดการ เราสามารถพัฒนาสูบน้ำได้ ถ้าไม่เราไม่พัฒนาเพื่อประโยชน์ของประชาชน ประชาชนโดยรวม นี่จะเป็นผลดีทั่วๆ ไปที่ผมอยากจะทำไว้ และเป็นความเชื่ออย่างนั้นจริงๆ" สมควรกล่าวพร้อมขำว่า

ทั้งหมดนี้ จะจริงหรือไม่จริง ถูกหรือไม่ถูก อย่างเพิ่งเชื่อแค่ขอให้ฟังแล้วพิจารณาเหมือนภาษาธรรมะที่บอกว่า "โง่ไม่ยกติการ"

ชมพูนุท น้ำภา

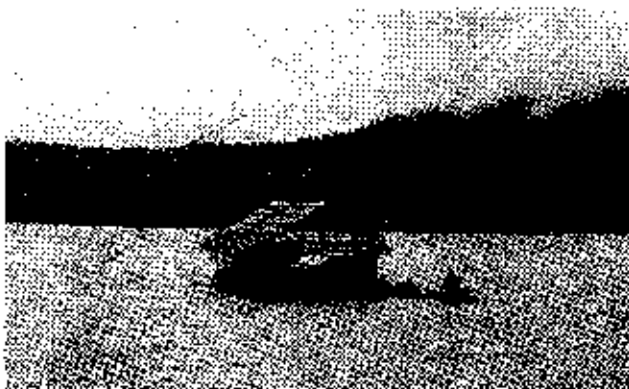
ด้านหลังเขื่อนน้ำจิม 2

ท่าข้ามขนาดใหม่เขื่อนน้ำจิม 2

แผนที่เขื่อนน้ำจิม 2

ธรรมชาติในอ่างเก็บน้ำระหว่างไปเขื่อนน้ำจิม 2

ดร.วีรพงษ์ รามางกูร

ประธานกรรมการบริษัท ไฟฟ้าเมือง 2 จำกัด

ผมมาเป็นที่ปรึกษาวางแผนเศรษฐกิจของประเทศลาวเมื่อ พ.ศ.2533 เราได้ตกลงว่าประเทศลาวนั้นมีศักยภาพที่สำคัญ 2 ประการ 1.เป็นแบดเกตของเอเชีย 2.เราต้องเปลี่ยนลาวจากประเทศแลนด์ ล็อก เป็นประเทศแลนด์ลิงก์ให้ได้ เพราะถึงแม้ว่าลาวจะเป็นประเทศเล็ก แต่ภูมิประเทศของลาวต้องถือว่าเราควาได้ แสดงให้เห็น

ผมพูดกับลาวเสมอว่าความสำคัญระหว่างประเทศที่ยั่งยืนนั้นต้องเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนผลประโยชน์ร่วมกัน ประเทศใดยังมีผลประโยชน์ร่วมกันมาก ความสัมพันธ์ของสองประเทศนั้นก็ยังมีมาก แต่ขณะเดียวกันปัญหาความขัดแย้งก็ยังมีมาก แต่ประเทศที่ไม่มีมีความขัดแย้งกันเลยคือประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกันเลย นั่นจึงเป็นเรื่องหนึ่ง ซึ่งเวลาผ่านไปประมาณ 13 ปี ถึงที่ฝั่งไทย หรือผมเองที่มาเป็นที่ปรึกษา ทั้งเจ้าหน้าที่ รัฐมนตรีลาวก็ชื่นชมในความร่วมมือของ ประเทศเร ทั้งสอง

นอกจากเรื่องเศรษฐกิจแล้วสิ่งที่ผม ออากเห็นอย่างหนึ่งและได้เกิดขึ้นก็คือ ความสัมพันธ์อันมั่นคงของสองประเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน ฉะนั้นจึงเป็นนโยบายของเรา ตัวแทนของประชาชนชาวไทยที่จะแสดงว่าเรายึดมั่น ในเรื่องผลประโยชน์ร่วมกัน ไร้เงื่อนไข ประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ก่อนจะเป็นโครงการเขื่อนน้ำงึม 2

เขื่อนน้ำงึม 2 ห่างจากเขื่อนน้ำงึม 1 ประมาณ 35 กิโลเมตร การเดินทางสามารถมาได้ทางเรือโดยจะผ่านอ่างเก็บน้ำเขื่อนน้ำงึม 1 ใช้เวลาราว 1 ชั่วโมงครึ่งก็ถึงเขื่อนน้ำงึม 2

สำหรับเขื่อนน้ำงึม 1 เริ่มสร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ.2513 โดย สปป.ลาวได้ทำโครงการเขื่อนน้ำงึม 1 สมัยนั้นบ้านเมืองลาวยังเรียกว่ามีปัญหาเรื่องฝายช่วยฝายชาวอยู่ เมื่อทำเขื่อนเสร็จจึงกักเก็บน้ำโดยไม่สามารถลัดน้ำไม่ได้ เพราะบริเวณนั้นยังเป็นเขตลุ่มพวยอยู่รัฐบาลจึงปล่อยน้ำให้ขึ้นมากก่อนแล้วจึงได้คนได้ลัดน้ำออกไป ดังนั้น ในอ่างเก็บ

น้ำของเขื่อนน้ำงึม 1 จึงมีต้นไม้อัดแน่นมาเป็นช่วงๆ แต่พอคนเริ่มเข้ามาได้ จึงได้มีการตัดต้นไม้ แล้วก็มีคนที่ยังไม่ได้อยู่ในการครอบครองของรัฐบาลก็จะอาศัยตามริมหาด รัฐบาลจึงได้จัดให้มีการระดมสมองเพื่อปรับความคิดก็เริ่มมีคำตั้งอยู่ตามริมอ่าง แล้วรัฐบาลลาวก็จัดให้เป็นเขตพิเศษ แล้วให้ทหารมาเป็นเจ้าแขวงเพื่อควบคุมให้ประชาชนอยู่ในระเบียบและสงบเรียบร้อย เมื่อทุกอย่างเข้าสู่วาระปกติก็มีการยกเลิกเขตพิเศษไป

จนกระทั่งปี พ.ศ.2549 ก็เริ่มโครงการเขื่อนน้ำงึม 2 ขึ้นมาโดยที่ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด